

Mater Dei, een KiVa-school!

Als KIVA-school: samen tegen pesten!

Mater Dei is een 'School met een Glimlach'. Dit wil zeggen dat we ons elk moment bewust willen zijn van het 'zich goed voelen' op school. Om een 'School met een Glimlach' te zijn is het belangrijk dat iedereen zich veilig, blij, gewaardeerd, welkom, gehoord, ontspannen, ... voelt. Dit doel vormt immers de noodzakelijke basis om te kunnen leren en ontwikkelen. We hopen dat in een 'School met een Glimlach', waar alle kinderen zich goed voelen, minder gepest zal worden, pesten sneller opgemerkt zal worden en pesten gemakkelijker besproken zal worden.

Immers:

'Hoe onze kinderen straks met de wereld omgaan, hangt af van hoe wij vandaag met hen omgaan en naar hen luisteren. Geef hen de ruimte en de tijd om de wereld en zichzelf te ontdekken. En zie ze graag, dan zullen ze jou ook graag zien.'

Gerda Dendooven, in het boek 'Kinderdromen, wat kinderen echt willen voor ze 12 zijn.'

1. Inleiding

Pesten op school is een probleem dat bijna overal ter wereld voorkomt. Kinderen die gepest worden, ondervinden hier last van, zowel nu als in de toekomst. Pesten vormt een ernstige bedreiging voor de gezonde ontwikkeling van kinderen. Door de jaren heen is er op verschillende manieren geprobeerd pesten te voorkomen en te verminderen. Lang werd aangenomen dat het invoeren van meer en strengere regels de beste manier was om pesten aan te pakken. Inmiddels weten we dat alleen het invoeren van strengere regels niet helpt: om pesten tegen te gaan is een systematische en voortdurende inspanning nodig. Vanuit deze gedachte hebben wij als school er bewust voor gekozen om vanaf september 2017 mee te stappen in het KiVa-verhaal en een KiVa-school te zijn.

De afkorting KiVa is afgeleid van de Finse woorden Kiusaamisen Vastainen (tegen pesten). Het woord kiva betekent 'leuk, fijn, tof'. Het Finse antipestprogramma KiVa is gebaseerd op jarenlang wetenschappelijk onderzoek. Een van de kernpunten van KiVa is dat pesten als een groepsverschijnsel wordt gezien. KiVa focust niet enkel op pesters en slachtoffers, maar gaat ervan uit dat de hele groep een rol speelt bij het pesten. Kinderen pesten bijvoorbeeld om hun populariteit in de groep te vergroten. Als de hele groep het pesten afkeurt en optreedt tegen de pesters, dan zullen de pesters sneller stoppen met pesten. Het beïnvloeden van de groep is daarom erg belangrijk voor het succesvol tegengaan van pesten op school; en dat is wat KiVa doet.

Uit evaluaties blijkt dat er op KiVa-scholen veel minder kinderen zijn die pesten of gepest worden. Kinderen op KiVa-scholen keuren pesten meer af en komen vaker op voor slachtoffers van pesten dan kinderen op andere scholen. Daarnaast is aangetoond dat KiVa een gunstig effect heeft op het schoolplezier, de schoolmotivatie en schoolprestaties van alle kinderen. Opmerkelijk is dat KiVa ook het aantal gevallen van cyberpesten heeft laten dalen, terwijl deze vorm van pesten vaak buiten de school plaatsvindt.

2. Maar soms gebeurt het toch...

2.1 Pesten versus plagen?

Niet elk conflict is pesten. **Ruzies, plagerijen of zelfs treiterijen zijn dat niet.** We spreken van **pesten** als er sprake is van de intentie om te kwetsen, steeds terugkerende handelingen en een structureel machtsonevenwicht (steeds dezelfde(n) zijn slachtoffer/dader). Je kan verschillende vormen van pesten onderscheiden:

Verbaal pesten

Verbaal pesten zoals iemand uitschelden, belachelijk maken of gemene dingen zeggen, is de meest voorkomende vorm van pesten. Hoewel verbaal pesten geen zichtbare lichamelijke sporen achterlaat, zijn de psychologische gevolgen voor het slachtoffer vaak ernstig. Hun eigenwaarde en hun zelfbeeld krijgen een deuk.

Fysiek pesten

Iemand slaan, schoppen, knijpen, ... is fysiek of lichamelijk pesten. In tegenstelling tot de andere vormen van pesten is lichamelijk pesten goed zichtbaar. Ook het afpakken of kapot maken van iemands spullen wordt fysiek pesten genoemd. Extreme gevallen van fysiek pesten, zoals grof geweld of mishandeling zijn zeldzaam.

Sociaal of relationeel pesten

Roddelen of iemand buitensluiten zijn vormen van relationeel pesten. Bij deze vorm van pesten is er geen contact tussen de pester en diegene die gepest wordt. De pester probeert andere kinderen zover te krijgen dat ze de gepeste leerling gaan vermijden, bijvoorbeeld door onjuiste verhalen over het slachtoffer te verspreiden. Relationeel pesten is een vorm van sociale manipulatie. Slachtoffers van relationeel pesten hebben weinig vrienden in de groep. In het ergste geval is er niemand die met hen om wil gaan.

Cyberpesten

Onder cyberpesten verstaan we alle vormen van pesterijen die een beroep doen op ICT (informatie- en communicatietechnologieën), zoals internet, gsm of computer om slachtoffers lastig te vallen, te bedreigen, te beledigen... Cyberpesten kan, anders dan gewoon pesten, 24 op 24 en 7 op 7 doorgaan waardoor het slachtoffer ook thuis kwetsbaar is. Dat vergroot de impact en de kwetsuren. Het vergt ook minder lef van de pester om actie te ondernemen. Officieel kan cyberpesten anoniem, maar meestal is het zo dat het slachtoffer wel degelijk weet welke dader er achter de anonieme berichten zit. Bijna altijd kennen dader en slachtoffer elkaar ook in "real life".

Plagen is geen pesten want de intentie om te kwetsen ontbreekt en er is geen structureel machtsonevenwicht: de ene dag wordt deze wel eens geplaagd, de andere dag de andere. Plagen stopt wanneer de geplaagde aangeeft dat het echt niet meer leuk is.

Een **ruzie** is een conflict tussen twee personen dat kwetsend kan zijn, maar niet verstoord wordt door een structureel machtsonevenwicht. De ruziemakers zijn eigenlijk evenwaardig.

Treiteren. In het continuüm tussen onschuldig plagen, ruzie en pesten, spreken we ook van treiteren. Soms kan een kind of jongere wel eens het centrum zijn van spot, meestal op basis van een aanleiding, gedurende bv. een speeltijd of een lesuur. Ook al stopt het treiteren niet als het kind aangeeft dat het genoeg is geweest, toch spreken we nog niet van echt pesten. Hoewel het slachtoffer treiteren zal aanvoelen als gepest worden en ook gekwetst is, ontbreekt voorlopig het structureel langdurig machtsonevenwicht. Hier ingrijpen is wel nodig om de stap naar echt pesten te vermijden! Ingrijpen bij treiteren doe je wel anders dan in een echte pestsituatie (die dus al langer aansleept).

Ruzie maken en plagerijen mogen we toelaten. Het helpt kinderen immers om hun sociale vaardigheden verder te ontwikkelen: Hoe kan ik mijn standpunt verdedigen? Hoe ga ik om met agressie? Hoe kan ik onderhandelen of bemiddelen tijdens een ruzie? Wanneer ga ik te ver? Terwijl kinderen ruzie maken, zoeken ze immers hun positie binnen de groep en in de samenleving. Ze leren zelf hun problemen aanpakken en komen er sterker uit. Er moet dus een zone zijn waarin ruimte is voor plagerijen en ruzies. Maar, systematisch en berekend eenzelfde kind viseren en bewust willen kwetsen, ... en dit in een ongelijke machtsstrijd, overstijgt deze ruimte en mondt uit in **pesten**.

2.2 Wat zijn de gevolgen van pesten voor kinderen?

Bij pesten zijn de gevolgen voor beide partijen – pesters en slachtoffers – niet te onderschatten. Uiteindelijk zal er ook een hele groep lijden onder de pesterijen aangezien het een negatief effect heeft op de groepsgeest.

2.2.1 Mogelijke gevolgen voor een slachtoffer van pestgedrag

- **Minderwaardigheidsgevoel:** een kind dat stelselmatig gepest is, gaat automatisch van zichzelf denken dat hij of zij minderwaardig is. Als iedereen maar vaak genoeg laat merken dat je anders bent, ga je dit vanzelf geloven. De invloed hiervan is enorm. Een kind kan ernstig belemmerd worden in allerlei toekomstplannen door een minderwaardigheidsgevoel
- **Eenzaamheid:** eenzaamheid is een van de grootste gevolgen van pesten. Als je het gevoel hebt dat niemand je begrijpt en niemand je helpt, kan eenzaamheid een zware last zijn. Een mens is geprogrammeerd om vrienden te maken en sociale contacten te onderhouden. De eenzaamheid die ontstaat bij iemand die structureel gepest wordt, kan jaren en jaren duren, ook als ze daarna wel vrienden of kennissen hebben
- **Schoolprestaties:** als je continu op je hoede bent, kun je niet presteren. Een veilige omgeving is één van de behoeften voor kinderen om succesvol te worden. Het gevolg van pesten kan zijn dat schoolprestaties zwaar lijden onder het pesten.
- **Fysieke klachten:** hoofdpijn, migraine en andere fysieke klachten komen vaak voort uit ophopingen van stress en wanhoop.

- **Bang voor nieuwe contacten:** gepeste kinderen durven ook in een nieuwe omgeving vaak geen contacten meer te leggen. Zelfs als ze bijvoorbeeld van school of sportclub veranderen, kan de situatie al zo ernstig zijn, dat ook hier het patroon zich herhaalt.
- **Zelfmoord:** hoewel niemand het graag leest, kan ook zelfmoord een mogelijk gevolg zijn van pesten. De invloed van pesten op iemands leven en welzijn is enorm. Ook daarom is het van groot belang dat pesters tijdig gestopt worden en gepeste kinderen hulp krijgen die effectief is.

2.2.2 Mogelijke gevolgen voor de pesters

- **Sociale beperking:** een pestend kind leert dat het doelen kan bereiken zonder op een sociaal aangepaste manier met anderen te onderhandelen. Daardoor kan hij uiteindelijk onaangepaste gedragspatronen krijgen.
- **Uitsluiting:** pesters zullen op termijn geen echte vrienden meer overhouden waardoor er kans is dat ze afgewezen worden en in een situatie van eenzaamheid terecht komen.
- **Overschrijdend gedrag:** pesters durven later in botsing komen met de maatschappij en normoverschrijdend of delinquent gedrag vertonen.
- **Zelfmoord:** ook binnen de categorie van de pesters is er een verhoogde kans op zelfmoord

2.3 Hoe kan je pestgedrag herkennen?

Een voorwaarde om pesten effectief te bestrijden, is het tijdig signaleren. Zowel leerkrachten als ouders kunnen deze signaalfunctie opnemen. Hoewel pesten zich vaak buiten het gezichtsveld van leerkrachten of ouders afspeelt, zijn er soms toch specifieke signalen die kunnen wijzen op een peestsituatie.

2.3.1 Signalen die erop kunnen wijzen dat uw kind gepest wordt

Anders dan voorheen...

- is uw kind bang om naar school te gaan of wijkt het af van de normale (fiets)route
- vraagt uw kind steeds vaker of het (met de auto) naar school gebracht kan worden
- wil uw kind om onduidelijke redenen thuis blijven
- klaagt uw kind 's ochtends als het naar school moet dat het ziek is
- raakt uw kind steeds zijn spullen kwijt
- raakt uw kind zakgeld kwijt, vraagt het vaak geld of steelt het geld (om aan de pester te geven)
- trekt uw kind zich terug, is het stil en lijkt het zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn
- is uw kind gespannen en angstig
- is uw kind zijn of haar eetlust kwijt of zegt het dat het niet smaakt
- heeft uw kind nachtmerries of huilt het zichzelf in slaap
- heeft uw kind onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen
- is uw kind chagrijnig, snel boos of lastig
- is uw kind vaak alleen, brengt het geen vriendjes mee naar huis

- weigert uw kind te vertellen wat er aan de hand is, of geeft het ongelofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsveranderingen.

2.3.2 Signalen die erop kunnen wijzen dat uw kind pest

Kinderen die pesten...

- doen vaak op een overdreven manier stoer
- kunnen tegendraads en opstandig zijn
- kunnen zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen
- roddelen en verspreiden vervelende geruchten
- kunnen agressief zijn
- hebben soms slechte schoolprestaties

De beschreven signalen betekenen niet altijd dat een kind pest of gepest wordt. Ouders kennen hun eigen kind het best en weten hoe hun kind aangeeft dat het niet goed gaat. Vaak is een verandering in het gedrag een aanwijzing. Als er geen duidelijke oorzaak voor de verandering te vinden is, is het noodzakelijk om met uw kind (en de school) een gesprek aan te gaan over de mogelijkheid dat het gepest wordt.

2.4 Hoe kan pestgedrag gemeld worden?

Pesten dient eerst en vooral gemeld te worden. Omdat dit voor leerlingen al een grote stap is, willen we ervoor zorgen dat ze dit op een veilige, eventueel anonieme manier kunnen doen.

- Op onze school vind je een KIVA-postbus in de gang naar de gymzaal. Hierin kunnen kinderen met een briefje een pestprobleem melden of een gesprekje aanvragen met de KIVA-leerkracht.
- Op de website (Blog van Kiko en Flo) vind je een 'pestknoop' waar kinderen (of ouders) pestgedrag kunnen melden.
- We willen ouders die vermoedens hebben van pestgedrag verzoeken om contact op te nemen met de school of het CLB. We willen niet dat ouders zelf onderling de problemen trachten op te lossen en de pesters gaan benaderen. Wanneer het pesten op school gebeurt, willen wij als school op de hoogte gebracht worden en willen we het probleem aanpakken. Als school kennen we beide partijen en kunnen we onpartijdig het verhaal van alle partijen beluisteren.

2.5 Wat kan je doen als ouder?

2.5.1 ... als jouw kind gepest wordt?

- Let op signalen (zie 2.3): niet graag naar school gaan, onrustig slapen, geen of weinig contact met klasgenoten, plotse huilbuien ...
- Praat erover met je kind. Maak duidelijk dat je het wil helpen, dat je zijn verhaal serieus neemt.
- Blijf kalm, laat je niet leiden door je emoties.
- Geef aan dat het pesten niet de schuld van je kind is. Wijs op de mooie en sterke kanten van je kind.
- Zoek samen met je kind naar mogelijkheden om het probleem op school bespreekbaar te stellen:
- Bekijk bij wie je kind op school terecht kan voor hulp en steun (klasgenoten, iemand van het schoolteam).
- Bespreek hoe je het probleem op school het best aankaart.

2.5.2 ... als jouw kind tot een groep behoort waarin gepest wordt?

- Zoek uit wat precies is gebeurd en hoe je kind met de peestsituatie omgaat.
- Wijs je kind op de gevolgen voor het slachtoffer.
- Zoek samen met je kind naar een oplossing.
- Bekijk op welke manier je kind zijn verantwoordelijkheid zou kunnen opnemen.
- Overleg samen hoe je de school op de hoogte kan brengen.
- Omstanders kunnen een belangrijke inbreng hebben bij het oplossen van pesten. Pesten kan stoppen of afzwakken als andere kinderen het pestgedrag afkeuren of het aan iemand van het schoolteam melden. Dat is niet klikken! Toekijken of meelopen heeft net het omgekeerde effect: de pester voelt zich gesterkt.

2.5.3 ... als jouw kind pest?

- Zoek uit wat er precies is gebeurd. Laat je kind zijn verhaal doen. Stel je niet beschuldigend op. Straffen of dreigen helpt niet.
- Keur het pesten duidelijk af. Het gedrag, niet je kind zelf.
- Overloop met je kind het verschil tussen pesten, plagen en ruzie maken.
- Probeer je kind in de plaats van het slachtoffer te stellen: sta stil bij het verdriet en mogelijke andere emoties.
- Maak duidelijk dat het zo snel mogelijk moet ophouden.
- Zoek samen naar een oplossing, in de eerste plaats om de schade te herstellen en het terug goed te maken.
- Blijf opvolgen. Beloon verandering met positieve feedback.
- Werk samen met de school/het CLB om een einde aan het pesten te maken.

3. Aanpak op school

Zoals reeds gezegd, hebben we er bewust voor gekozen om vanaf september 2017 met het Finse antipestprogramma, KiVa, van start te gaan. Een van de belangrijkste uitgangspunten van KiVa is dat pesten een groepsproces is. Niet alleen de pester en het slachtoffer, maar ook de omstanders spelen een belangrijke

rol bij het pesten. Het beïnvloeden van de groep als geheel is dus essentieel voor het effectief tegengaan van pesten. Leefsleutels zet zich al jarenlang in voor het welbevinden en het versterken van de sociale vaardigheden van leerlingen. Door hun samenwerking met de universiteit van Turku vertaalde Leefsleutels het KiVa-programma naar de Vlaamse scholen.

Als algemeen kader voor de aanpak van welbevinden en betrokkenheid op school, nemen Leefsleutels en KiVa de preventiepiramide van Prof. Johan Deklerck als basis. Het model biedt een integrale aanpak van onveiligheid. Het concept bevat zowel preventie als aanpak van problemen.

De preventiepiramide bestaat uit hiërarchische niveaus. Hoe hoger in de piramide, hoe groter de probleemgerichtheid en hoe specifieker je werkt. De onderste preventieve lagen zijn breed. Er passen veel maatregelen in. Hoe hoger je stijgt in de piramide, hoe kleiner en beperkter de niveaus worden. De maatregelen worden dan meer en meer gespecialiseerd.

De piramide is opgebouwd uit 5 niveaus:

In de onderste laag (brede, maatschappelijke context) kan er proactief gewerkt worden aan het welbevinden en de betrokkenheid van het kind. Dit niveau bevat onder andere de thuissituatie, maar ook het algemene sociale, politieke, culturele en ecologische klimaat waarin we leven en waarop we dus minder vat hebben.

De drie volgende niveaus (bevordering van het leefklimaat, algemene preventie en specifieke preventie) vatten we samen onder 'preventie'. Binnen deze niveaus is het de bedoeling dat de **veiligheid** van de kinderen gegarandeerd worden, hun **vertrouwen** gerespecteerd wordt en dat de **verbondenheid** met zichzelf, de anderen en de groep of de omgeving versterkt wordt. Anders gezegd, wordt er gewerkt aan **de drie V's** (veiligheid, vertrouwen, verbondenheid) op schoolniveau, klasniveau en individueel niveau.

Wanneer er door de school goed ingezet wordt op deze niveaus blijft het topje (probleemaanpak) van de piramide klein. De preventiepiramide maakt duidelijk dat een school die in de eerste plaats investeert in een aangenaam en sterk leefklimaat minder moet focussen op het oplossen van problemen.

3.1 Bevordering van het leefklimaat

Uit de preventiepiramide van J. Deklerck weten we dat het niveau 'Bevordering van het leefklimaat' aan de basis van preventie van pesten ligt. Het is belangrijk dat we hier als school maximum op inzetten. Dit doen we op verschillende manieren:

3.1.1 Goeie-morgen? Een school met een glimlach.

Elke morgen is een nieuw begin. Onze leerkrachten wachten daarom de leerlingen op aan de poort en begroeten elk kind met een 'goeie' morgen. Het is een kleine daad die grote positieve effecten heeft. Elkeen wordt begroet met een glimlach, elkeen krijgt hierbij onmiddellijk al wat persoonlijke aandacht. Ook voor kinderen die gepest worden, kan een simpele 'goeie morgen' of een vriendelijke blik, een klein babbeltje op de speelplaats, de drempel verlagen om hulp te vragen of om te vertellen over het pesten.

Elk kind krijgt bij het in de rij staan en bij het binnen gaan van de klas een 'quick scan'. Dit geeft de leerkrachten een snelle indruk over hoe de kinderen zich voelen. Elke klas heeft zijn eigen ritueel om de dag te beginnen. Ook dat levert een bijdrage aan het creëren van een 'School met een Glimlach'. Die rituelen kunnen bijvoorbeeld zijn: een liedje waarbij de schooltas wordt uitgepakt, een kringgesprek, ... een klein kwartiertje waarbij elk kind de kans heeft om even met de leerkracht te komen praten.

3.1.2 Gezelligheid

Net zoals thuis is gezelligheid op school belangrijk om de glimlach te behouden. Gezelligheid zorgt voor een ontspannen sfeer waarin veiligheid, vertrouwen en verbondenheid gemakkelijker tot stand komen. En kan op die manier pesten voorkomen of bespreekbaarder maken. Onze 'School met een Glimlach' zet in op deze gezelligheid. Het team bekijkt elk jaar op welke manier de gezelligheid van de speelplaats nog verhoogd kan worden. Samen met de juffen van de opvang wordt de refter versierd met knutselwerkjes per thema's afhankelijk van de tijd van het jaar. Elke leerkracht zorgt voor zijn specifieke gezelligheid in de klas. Andere projecten die onder gezelligheid vallen zijn: de muziek op de speelplaats die elke vrijdagmiddag door de boxen klinkt, de kerstbomen en -stalletjes die rond de kerstperiode opduiken op de speelplaats en in de verschillende klassen, het leeshoekje waar kinderen tijdens de middagspeeltijd rustig een boekje kunnen lezen, ...

3.1.3 Speelplaats

Spelen is belangrijk voor de sociale, emotionele en fysieke ontwikkeling van de kinderen. Al spelend worden de kinderen handiger, leren ze meer over zichzelf, de anderen en de wereld rondom zich. Ook conflicten moeten binnen dat spelen hun plaats kunnen vinden. Botsende meningen en belangen dragen de mogelijkheid in zich tot empathie, ontdekken van de ander, bijleren.

Om dit voor elk kind te kunnen verwezenlijken gelden er duidelijke regels over waar en hoe er kan gespeeld worden. Tijdens elke speeltijd van de lagere school wordt er toezicht gehouden door minstens vier leerkrachten waarbij twee leerkrachten continu de speelplaats rondwandelen en de twee andere leerkrachten toezicht houden bij en in de toiletten. Tijdens de speeltijden van de kleuterschool wordt er toezicht gehouden

door twee leerkrachten. Opnieuw één leerkracht aan en in de toiletten. De tweede leerkracht loopt de speelplaats rond.

De leerkrachten zijn extra zichtbaar door het dragen van een fluorescerend hesje. Leerkrachten die zichtbaar zijn kunnen snel leerlingen aanspreken wanneer er een vermoeden is van ongewenst gedrag, het maakt ook de drempel lager voor kinderen die hun verhaal willen komen vertellen. Wanneer er weet is van een pestsituatie wordt er, met de leerkracht die toezicht houdt, afgesproken een extra oogje in het zeil te houden.

De speeltijden van de kleuters en de kinderen van de lagere school lopen niet samen. Tijdens de speeltijd van de lagere school is er een aparte speelplaats voor de kinderen van L1-L3 en voor de kinderen van L4-L6. Tevens zijn er voor elke leeftijd aangepaste speeltuigen: een speeltoestel voor de kleuters en leerlingen van L1-L3, een pingpongtafel voor de L4-L6, een apart sportveld waarbij elk leerjaar zijn afgesproken speelmoment krijgt, ... Daarnaast heeft elk leerjaar zijn speelkoffer met eigen spelmateriaal. Voor de kinderen die nood hebben aan rust, is er een stil hoekje voorzien.

3.1.4 Focus op het positieve

Voor onze 'School met een Glimlach' is iedereen gelijk maar tegelijkertijd is iedereen anders. We trachten elk kind te benaderen volgens zijn specifieke noden. Negatief taalgebruik wordt dan ook niet goedgekeurd. Daartegenover wordt elk kind beloond met positieve opmerkingen, complimentjes en aanmoedigingen.

Omgaan met verschillen is niet altijd gemakkelijk, maar zeker verrijkend. Ook in onze maatschappij heerst heel wat diversiteit. Daarom vindt onze 'School met een Glimlach' dat respect en verdraagzaamheid sleutels zijn om op een positieve manier met elkaar om te gaan. Positief met elkaar omgaan wil onder andere zeggen positief woordgebruik hanteren. Bij pesten wordt er steeds op een negatieve manier over de ander gesproken: jij hoort hier niet, jij bent niet oké, jij bent niets waard, ik doe je pijn, ... Om dit zoveel mogelijk te voorkomen, is het zinvol om in elke leeftijdsgroep aandacht te besteden aan de positieve kanten van elk kind en aan positief taalgebruik. Bij ruzies of pesterijen wordt er samen met de kinderen gezocht naar positieve of constructieve oplossingen. Door de lagere school heen worden de kinderen meer gemotiveerd om die positieve of constructieve oplossingen zelf te vinden. Na verloop van tijd zal dit een automatisme of een gewoonte worden en zal het een preventief effect hebben.

3.1.5 Welbevinden van onze leerlingen

Regelmatig peilen onze leerkrachten naar het welbevinden van onze leerlingen. Om de drie jaar peilen we in alle klassen van de lagere school via een vragenlijst naar het welbevinden van onze leerlingen. Deze resultaten worden anoniem verwerkt door het zorgteam en teruggekoppeld naar de leerkrachten tijdens een personeelsvergadering. Het team buigt zich dan samen over mogelijke actiepunten die opgenomen kunnen worden in het beleidsplan zodat het welbevinden van onze leerlingen nog kan toenemen. Mogelijke actiepunten kunnen ook gekozen of uitgevoerd worden door de leerlingenraad waarbij we de betrokkenheid van de leerlingen zien als een stimulerende factor tot het welslagen van de interventie.

3.2 Algemene preventie en specifieke preventie: sociale vaardigheden ontwikkelen

Voor de niveaus 'algemene preventie' en 'specifieke preventie' uit de preventiepiramide van J. Deklerck stelde Leefsleutels, in samenwerking met de ontwikkelaars van KiVa, een lessenspakket 'Onze klas, ons team' samen. Dit lessenspakket waarin een leerlijn Sociale Vaardigheden en pestpreventie is verwerkt, heeft twee hoofddoelen: enerzijds het aanmoedigen van de positieve omgang tussen leerlingen en met de leerkracht, anderzijds het pesten voorkomen.

3.2.1 Lessenspakket 'Onze klas, ons team'

Dit lessenspakket biedt onze leerkrachten concrete activiteiten aan om een positieve groepsvorming te stimuleren en zo van de klas een fijne, hechte groep te maken. Een team van leerlingen die elkaar waarderen en respecteren en zo een open en niet-bedreigende omgeving creëren waarin ieders zelfvertrouwen kan groeien. Via deze aanpak kan elk kind gaandeweg sociale vaardigheden ontwikkelen om op een effectieve manier te reageren op conflicten en/of pesten. Kinderen die op deze manier opgroeien, staan sterker en kunnen niet enkel hun eigen toekomst maar ook die van anderen mee in handen nemen.

Samen met Kiko en Flo, de sfeermaatjes van de klas en de school, werken we jaarlijks aan de volgende vaardigheden:

Illustratie: Chris Waalen

- samenwerken
- respect voor elkaar
- afspraken maken
- gevoelens herkennen en ermee omgaan
- groepsdynamiek
- leren omgaan met verschillen
- effectief communiceren
- bespreekbaar maken van pesten
- herkennen en signaleren van pesten
- groepsrollen
- oplossen van conflicten en pestsituaties (als groep en individueel)

Kiko en Flo groeien jaar per jaar mee met de klas. Kiko is een enthousiaste, levenslustige jongen, soms een tikkeltje nieuwsgezind en daardoor niet altijd even secuur en doortastend. Flo is al sinds de kleuterklas beste maatjes met Kiko. Zij heeft een heel ander karakter dan Kiko: ze is een bedachtzaam meisje dat houdt van rustige spellen en boeken. Samen delen ze lief en leed in en buiten de school. Ze helpen de kinderen hoe ze een fijne klas kunnen maken en hoe ze ervoor kunnen zorgen dat iedereen zich goed voelt op school.

Tijdens deze activiteiten is er aandacht voor een geleidelijke opbouw van weten naar doen. De leerlingen starten in groepsverband met kennis verwerven en versterken (ik weet, bv. Wat is een fijne groep?). Deze kennis wordt omgezet in competenties (ik kan, complimenten leren geven aan anderen) waarna de leerling op

individueel niveau zijn attitudes kan ontwikkelen (ik doe, ook op de speelplaats op eigen houtje complimentjes uitdelen).

3.2.2 Professionalisering van het team

In onze school neemt juf Anne Boon de rol op van KIVA-juf. Zij ondersteunt leerkrachten bij de preventie van pesten en de aanpak van pestgevallen. Daarnaast kunnen we als school ook steunen op de expertise van verschillende teamleden in de materie van sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en bijhorende didactische interventies.

3.2.3 Overleg is belangrijk

Onze 'School met een Glimlach' hecht veel belang aan overlegmomenten tussen leerkrachten, zorgteam, CLB, directie of ouders omtrent het welbevinden van onze kinderen. We vinden het hierbij ook belangrijk om aandacht te schenken aan de sociale verhoudingen binnen de klasgroepen. Indien nodig worden bepaalde klasgroepen geobserveerd of wordt er een sociogram afgenomen bij de kinderen om de sociale relaties in kaart te brengen. Met deze resultaten onderneemt het team verdere acties. Alle overlegmomenten worden telkens door de betrokken leerkrachten geregistreerd in de online leerlingendossiers op Smartschool.

3.2.4 Beroep op externen

Als school willen we ook graag ingaan op het eventuele aanbod van externen:

- Bv. De interactieve schoolvoorstelling 'Victor en zijn Goedgevoel Machine' voor K3, L1, L2; samen met Victor gaan de kinderen op zoek naar 'groene' en 'rode' gedragingen, gedachten en gevoelens of naar aanvaardbaar en onaanvaardbaar gedrag zoals pesten
- Bv. Een sessie rond het veilig gebruik van sociale media/cyberpesten voor de leerlingen van L4- L6

4. Gerichte aanpak van pestincidenten

In het KiVa-programma wordt behalve aan het voorkomen van pesten ook aandacht besteed aan het zo effectief mogelijk aanpakken van bestaande gevallen van pesten. Juf Anne Boon heeft een training gehad over het omgaan met en het oplossen van pestsituaties. Zij treedt op als de pestdeskundige binnen de school.

Leerkrachten, ouders en leerlingen kunnen pestgevallen melden bij de juf Anne Boon of de directie. Als er een melding van pesten wordt gedaan, wordt eerst uitgezocht of het daadwerkelijk om pesten gaat.

Wanneer er sprake blijkt te zijn van een pestsituatie, spreekt de KIVA-leerkracht eerst afzonderlijk met de slachtoffers. Daarna wordt iedereen die aan het pesten heeft meegedaan ook als groep benaderd. Bij deze groep worden ook kinderen betrokken die niet aan het pesten mee hebben gedaan, maar die wel een belangrijke rol kunnen spelen om het te stoppen. In de groep worden afspraken gemaakt over hoe iedereen zijn gedrag gaat veranderen, zodat de situatie voor het slachtoffer verbetert. Op deze gesprekken volgt altijd een tweede gesprek om er zeker van te zijn dat het pesten daadwerkelijk gestopt is.

In eerst instantie zullen de gesprekken worden gevoerd met de kinderen. Ouders van gepeste kinderen zullen door de school geïnformeerd worden. Ouders van pesters zullen op de hoogte gesteld worden als dit nodig is. In sommige gevallen kunt u uitgenodigd worden voor een gesprek op school.

5. Tot slot

Samenwerking tussen school en thuis is essentieel voor het succes van KiVa. Het is belangrijk dat zowel op school als thuis de boodschap wordt gegeven dat pesten niet is toegestaan en dat kinderen die gepest worden op steun kunnen rekenen. Alleen dan kunnen we ervoor zorgen dat het pesten goed wordt aangepakt.

Wij hopen dat jullie, ouders en kinderen, KiVa een waardevol programma vinden bij het aanpakken van pesten op school en dat jullie net zo enthousiast worden over KiVa als wij!

KiVa doen we samen!

"Hoewel we niet allemaal verantwoordelijk zijn voor het
feit dat er wordt gepest, zijn we er wel allemaal
verantwoordelijk voor dat er een einde aan komt."

6. Meer lezen?

www.kivaschool.be, www.kieskleurtegenpesten.be, www.pesten.be, www.pestweb.nl (info op kindermaat),
www.klasse.be/ouders (kijk onder HELP), www.slatoe.be, www.pestenengeweldopschool.be